NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novíce izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V saboto 15. oktobra 1853. *List 83.*

Zakaj in kako se zemlja izpije in izmolze.

(Dalje in konec.)

Vzroki, po kterih rodovitnost zemlje uboža, so:

1. Preobilna moča; preobilna voda poplaví vse tiste rudninske obstojne dele zemljiša, ki se v nji stopiti dajo; kar je pa rastlinskih in živalskih za živež rastlinam potrebnih, jih skisa. Živa priča tega so nam vsaki dan močirne zemljiša.

2. Pomanjkanje mokrote. Če zemljišu nasproti vode manjka, se tisti deli, ki so živež rastlinam, v nji raztopiti ne morejo, in kar se ne raztopí, ne da rastlinam živeža; tudi ostanjki rastlinskih koreninic, ktere ostanejo po košnji ali žetvi v zemlji, se ne morejo zgnojiti, ampak se spremené v nerodovitno oglju enako resjo perst, ki polagoma iz zemlje zgine. Živa, veličanska priča tega so štepe in velike pešene planjave, kjer so nekdaj gojzdi bili, pa so vès les izsekali in niso skerbeli za nov zarod.

3. Če se na navadnih njivah, senožetih in gojzdih zemlji z žetvijo, košnjo, sekanjem lesa in grabljenjem stelje več jemlje, kakor po gnoju in zraku povrača.

Poglavni vzrok, da oslabé in obožajo obdelovane zemljiša, je iskati v tem, da zginejo tisti raztopljivi drobci zemlje, ki imajo gnjilic in fosforno kislíno v sebi. Od pogube teh drobcov posebno izvira nerodovitnost zemljiš, včasih pa tudi od pogube pepélika, apnice ali lojnice, morebiti tudi od pogube žveplene kisline.

Opešajo in nerodovitne postanejo:

a) revne, rahle in lahke zemljíne veliko pred kakor teške ilovnate;
b) zemljiša visokoležeče in suhe pred kakor niske in bolj vlažne;
c) ki imajo plitvo zemljo in se plitvo orjejo, popred, kakor take, ki imajo globoko zemljo in se globoko orjejo;
d) ki se slabo ali s slabim gnojem gnojijo, popred kakor take, ki se obilno gnojé z močnim, dobro podelanim, zlasti dobro gnjilčnim in fosforokislim gnojem;
e) goličave popred kakor z rastlinami zarašene zemljiša;
f) zemljiša, na kterih sadeži redko stojé in kteri nimajo veliko perja, veliko pred od tacih, ker bolj košate rastlíne gosto stojé;
g) če se ravno tisti sadeži zmiraj na enem zemljišu pridelujejo, bo njiva veliko prej opešala, kakor taka, na kteri se pridelki večkrat preminjajo;
h) rastlíne, ki potrebujejo več časa za rast, izpijejo zemljo bolj od tacih, ki hitreje z njive pridejo, zato jo izmolzejo taki, ki na nji popolnoma dozorè, hitreje od tacih, ki se še zelene kosijo;
i) rastlíne, od kterih malo korenín in perja na zemljišu ostane, veliko pred od tacih, ki ji popušajo več tacih ostanjkov.

Iz naštetih teh vzrokov, po kterih se zemlja poprej zmolze in oslabí, bo vsak kmetovavec lahko presodil, kako ravnati, da se bo zemljiše njegovo, naj bo njiva, senožet ali gojzd, rodovitniši obderžalo.

Natoroznanske rečí.

Močélke.

Močélke (česko: polévnici, nemško: Infusions-Thierchen) so neizrečeno male, sploh le s kukami ali zvekšavnimi steklicami vidne živalice, kterih je posebno neizmerna množica po močah in stoječih vodah.

Nekdaj so ljudjé mislili, da se veliko gomázi izleže iz zgoli nesnage, ali iz vlažnosti. Tako so bili tudi za terdo prepričani, da močélke se same po sebi zaredé, ako se vode vlije na živališino ali rastlinšino in toplota zraven pritisne; drugači pa, da se nikoli in nikakor ne vplodijo. Ta napaka je marsiktere in tudi naravoslovca Okna v velike zmote napeljala. Slavni natoroslovec Ehrenberg še le je v svojem spisu: „Die Infusionsthierchen als vollkommene Organismen“ 1838 dokazal, da tudi te naj manjši živalice se natorno in navadno plodijo, kakor druge živali. Skoz drobnogled, ki vsako reč milionkrat zvékša, je Ehrenberg vidil, da na tistih krajih, kjer so se močélke po nalivanji vode pokazale, so njih gnide ali neizrečeno majhne jajčika že poprej bile. Te močélčje gnide so namreč tako majhne in tako lahne, da jih zemeljski sopar prav lahko kviško dvigne; z dežjem doli padajo, nar manjši sapica jih iz mesta na mesto prenaša; kar s samim dihanjem jih silno množico v sebe vlečemo. Ako tedaj k tém gnidam pride primerna toplota, se začno leči, kakor pišanci iz kokošjih jajc, ako se hranijo tri tedne v ravno toliki toplini, ko likoršna bi pod kokljo bila. Tako delajo po Egiptovskem, kjer se pišeta v gorkih pečéh ležejo, ter iz košare jajc košaro pišančkov dobijo.

Sicer pa je plodenje in plemenjenje teh živalic razločno kakor pri večjih živalih, in pa tako obilno, da se jih iz ene živalice, ako ni kacega prekazka, utegne do šestnajst milionov en dan razplemeniti.

Vse te zvérice imajo usta in znotranje preživne in prebavivne orodke, so tedaj pravi organizmi ali životnice, ne pa brezrédne smerkolinke, ki bi skoz poverhnino živež v sé jemale, kakor se je poprej mislilo. Marsiktere rudnine, kakor neki kremeni, likavniki (Polier-

schiefer), tripli, polopalniki itd. niso nič druzega, kot zgolj oklepi neštevilnih močélk. Nektere močélke se vedno gibljejo po svoji močavi, druge na nekakem receljnu mirno sedé. Živijo se nekaj od razpadajočih živališin in zelišin, nekaj ena drugo žró. Da se s prostimi očmí sploh ne morejo viditi, je lahko spreviditi, ker manjši zmed njih merijo komaj tri tusoči del ene ride ali linije.

Zgodovina tobaka.

(Konec.)

Tako časten je tobak pod imenom „zel kraljice matere“ in „zel sveta“ kmalo pot najdel do višji gospôde. Naj veči slavo pa je dosegel po tem, ko se je grofinja Ruffè-ova po rabi tobakove vode znebila lišajev, ki so več let gerdili lice njeno. Od tistihmal ga ni bilo gotovšega zdravíla zoper terdovratne lišaje in garje, in kakor blisk se je razširila slava njegova iz Pariza po srednji in južni Europi.

Tako je bil zares Janez Nikot pervi, ki je tobak v Europo prinesel, in sto let potem ga je slavni Linné zato počastil, da je tobakovo pleme kerstil po njegovem imenu „Nicotiana“.

Na Angleškem je bil znajdenik Virginie Sir Walter Raleigh pervi, ki je Angleže učil tobak piti, ko je že v letu 1586 Sir Ralph Lane tobakovo seme iz Amerike pritovoril.

Na Francoskem so vpervič pod kraljem Ludevikom XIII. (1610—1643) tobak nosljati začeli.

Na Holandskem je neki zdravnik Korneli Bontekov, ki je s tobakom kupčeval, njegovo zdravilno moč tako priporočal, da je ljudém, ki se lotijo ga piti ali nosljati, Metuzalemovo starost obetal. Se vé, da je želel vsakdo Metuzalem biti.

Pa kakor vse, kar se presilno hvali, svoje nasprotnike najde, tako se je godilo tudi s tobakom. Nekdaj „sveta zel“ je postala kmalo „hudičeva zel“. Že Elizabeta, kraljica Angleška, je ostro prepovedala tobak nosljati v cerkvi, in kdor se je pregrešel zoper to prepoved, so mu vzeli tobačnico. Kralj Jakob I. je v letu 1619 sam spisal knjižico, v kteri na vso moč graja tobak, ki je začel celò ženstvo okuževati. Ker vse to svarjenje ni nič pomagalo, je leta 1604 velik davek naložil na tobak, in kmetovavcem Virginskim je ostro prepovedal, da nobeden ga ne smé več kakor 100 funtov pridelovati.

Ravno tako oster zoper tobak je bil naslednik Jakoba, kralj Karl I. Po tem izgledu se je ravnal papež Urban VIII., ki je v letu 1624 preklel tobak. To prekletstvo je terpelo do papeža Inocencia XII. (1691—1700), ki je tobaku spet milost skazal; le v cerkvi sv. Petra je bilo še prepovedano ga nosljati. Benedikt XIII. pa (1724—1730), ki je tobak sam kaj rad nosljal, je pa tudi to prepoved preklicati dal.

Tudi v druzih deželah je imel tobak hude sovražnike. Sultan Amurath IV. je v letu 1610 na ulicah v Carigradu zapazil nekega človeka, ki je dobrovoljno iz pipice tobak puhal, — kaj storí sultan? Nos mu ukaže prebosti, pipico skoz vtakniti in ga gnati po mestu v svarjenje druzim, ki se prederznejo tobak piti.

Tudi Rusovska vlada je preganjala tobakarje, jim je žugala nose odrezati in je posebno sodnijo odločila, kteri so zapadali tobakarji. Ravno tako je storila ljudovlada v Bernu v Švajcu, kjer je enaka sodnija bila od leta 1661 do srede preteklega stoletja. Kdor je tobak pil ali nosljal, je glôbi ali dnarni kazni zapadel, na oder postavljen, v ječo veržen — pregreha tobak piti je bila šteta v versto prešeštva!

Na Nemškem, kjer so se s tobakom soznanili po Konradu Gesnerju, niso bili scer tako hudi zoper tobakarje, vendar se je tudi ondi pisalo od njih: „da pa nekteri še bolj pijančevajo, si napravljajo celò v ustih in v vratu ognjiše, da kurijo hudiču na čast s tobakom“. Dohtar zdravništva Trapp je tobak naravnost imenoval pomočnika hudičevega, kteri ljudí zapeljuje k vinu in olu.

Takemu preganjanju nasproti so se pa vzdigovali tudi branitelji in prijatli tobaka. V letu 1622 je spisal Neander „tobakoslovje“ (tobacologia), in v letu 1628 je Rafael Thorius zložil častno pesem na tobak (Hymnus tabaci).

Vkljub prekletstva in tabačnih sodnij so jeli proti koncu 17. stoletja že v mnozih deželah tobak sejati. K naj veči časti ga je na Nemškem povzdignil kralj Friderik Vilhelm I., ki je osnoval celò tobakarsk zbor.

Le profesorja dr. Laycook v Jorku in dr. Wright v Birminghamu sta dandanašnji skor edína ostala, ki se neprenehoma vojskujeta zoper tobak in mu pripisujeta mnogo škodljivih lastnost: topost uma, zdražljivost serca, zgubo pogumnosti, vnetje gerla, jetiko in oterpnjenje mnozih druzih telesnih opravíl. Gotovo je, da ta dva moža resníco govorita, ako se že sam po sebi slab človek preveč vdá ti razvadi; gotov strup pa je tobak mladim fantalinom, kterim bi se culica še gotovo bolj podajala kot pipa ali cigara. Tobak ni nikakor nedolžna reč, ampak zeliše se šteje k ostrim omoticam, — očitno je tedaj, da mladim in zavoljo tega še zlo občutljivim fantom škodovati mora.

Ako se obernemo še enkrat na zgodovino tobaka, vidimo mnogoverstno osodo njegovo. Indianskemu duhovniku je bil pripomočik za pridobitev nadsvetne slave, zamurcu bramba zoper nadležne merčese, zdravnikom čudodelno zdravilo, kupcu in kmetovavcu nov pridobitek premoženja. Eni so ga klicali „sveto zel“, drugi so ga preklinjali „hudičevo zeliše“. Vse to je prestavil tobak in se vedno bolj prikupil človeštvu, — zakaj pa: tega nam ne more ne nosljač ne pivec tobaka razodeti.

Starozgodovinski pomenki.

Kakšno božanstvo je Hercules Saxamus?

Razložil Davorin Terstenjak.

Iz rokopisa: »Kdo so bili Noričani in Panonci, Kelti ali Slovenci?«

(Dalje in konec.)

Tudi Egipčani so imeli svojega Herkula. Od njega govorita Herodot in Diodor (*glej: Kreuzer Symbolik I. 336. nota*) in njegovo ime je bilo Som, tudi Hon (χων). Če ti besedi po jezikoslovji presodimo, sopet vidimo, da nekaj svetlega — lučnega pomenite. Soma se veli v sanskritu mesec in Hon — On pomeni v semitiškem jeziku luč. Tudi pozitivne dokaze imamo, da je egipčanski Herkul Som ali Hon bil symbol solnca, in sicer sta nam za poroštvo Makrobi (*Satur. I. 20.*) in Plutarh (*de Iside et Osiride str. 367*).

Ravno tako je feniški Herkul z imenom Melkarth bil symbol jarnega solnca (*glej: Movers die Phönizier str. 400, 415, 431, 444 in na drugih mestih, Herodot II. 44*). Še za rimskimi cesarji je bil v veliki časti, kar dnarji z njegovim obrazom in napisom Herc. Gadet. (Hercules Gadetanus; Gades — Cadix je bila kartagiška naselbina) pričajo. (*Vollmer 799.*)

Ker smo se prepričali, da so stari Rimljani Herkula častili kot solnčno božanstvo, bomo lehko razumeli, kakošno božanstvo da je Hercules Saxamus.

Spominki v čast božanstva Hercules Saxamus, Hercules Saxonus, Hercules Saxanus se najdejo v Italii in v Noriku [1]) pogostoma, vendar nam še ni dozdaj

---

[1]) P. Apianus CLXXXVII.

nobeden basnoslovec povedal, kakošin da je to Herkules. Gerški ni, tudi rimski ne, ker takšnega primena nima ne gerški ne latinski. Mi ga tedaj imamo za prestavek indoslavenskega božanstva Živa Parvati — Živa montium dominus — Živa, der Felsengeborne — Živa Pečovnik — Pečnik, Živa Karant — Živa Horvat.

Da je častje Živa-ta Parvati v Noriku in v Panonii običajno bilo, to pričajo lastna imena PECCIA, PECCIVS [1]), CARANTIA [2]) in polatinčena SAXAMVS [3]) vse od staroslovenskih besed peč — pečera — pečina, kar — kèr — čèr — saxum. Parvan, parvatas, pomeni v sanskritu: Vorsprung, Hervorragung, Felsen, Berg; primeri slovensko: bar, pomanjšavno barelj, bar-do, bèr-do [4]). Grad Barelj (Borelj), kteri nad Dravo moleči pečini (bardu, bèrdu) leží, so Nemci prestavili v Ankenstein, to je, Hangenstein.

Že smo rekli, da je Herkul bilo solnčno božanstvo, to tudi Živa *(glej: Paulin System str. 99.)* kakor je Herkul imel svoj buzdovan za vlastitost, tako tudi Živa. Da so Rimljani identična božanstva, drugih narodov v svoja rimska prestavljali, to nam poterduje rimsko-slovenski Apollo Bellenus, to poterduje rimsko-galski Apollo Grannus, to nam priča feniški Melkarth, kteri se je mogel prekerstiti dati v Hercules Gaditanus.

Da Hercules Saxamus ni drugo božanstvo, kakor indoslovenski Živa Parvati — Živa Karant — Živa Horvat, vidimo tudi iz sledečega napisa, kteri se najde na neki pečini Korske planine (Koralpe) imenovani „Spitzofen“, in se tako glasí:

S. SAXANO AVG. SAC. Adjutor et Secundinus, to je: Sivae Saxano augusto sacrum. *(Ankershofen V. 571.)* Živa je imel svoj sedež po indiškem basnoslovju na sreberni gori Kalaja (primeri: slov. skala in slovaško kajla, nomen bovis, na kterem je Živa jezdil) in je bil gospodar gor — pečin — kar — kèr — čèr — hor — bard — bèrd, zato se je velel Parvati *(glej: Ideen zu einer allgemeinen Mythologie von Wagner str. 167)*. Lastna imena narodov slavenskih Krancev, Koroščev, Horvatov pomenijo tedaj ene in ravno tiste prebivavce gor in častitelje Živa-ta, gospodarja — gorá — pečin — kar — kèr — čèr — hor.

Obširnejši članek o indoslavenskem božanstvu Živatu in njegovem častju na rimsko-slovenskih kamnih bo prinesel „Glasnik slovenskega slovstva“, vredovan od gosp. A. Janežiča, kamor prečastite čitatelje in prijatelje mojih starinoslovskih spisov sporočujem.

Slovensko slovstvo.

„Slovensko berílo za Nemce“. Sostavil Anton Janežič. V Celovcu natisnil in založil Janez Leon 1854.

Marljivi gospod Janežič je na svetlo dal to knjigo z namenom, da bi Nemci, ki so se lotili slovenski jezik učiti, berílo v rokah imeli, ki jih djansko vadi, česar jih je slovnica učila. Zares je mučno se pri učenju kakega jezika edíno le se vkvarjati s suhimi pravili slovniškimi; vsak rad kmalo poskuša: ali že kaj zna, in je vesel, če kakošno besedo dobro zadene, še bolj pa če mu cel stavek gladko steče.

Nauk slovenskega jezika Nemcom zlajšati in slajšati je iz raznih slovenskih časnikov nabral gosp. Janežič venec krajših in daljših zgodovinskih in natoroznanskih rečí, pesmic, povest, pregovorov itd., ktere naj bojo učencu in učitelju v pripomoč pri nauku slovenskega jezika; zato je tudi mali besednjak pridjal manj znanih besed. Iz serca želimo „berilu za Nemce“ veliko bravcov; kolikor več jih je, toliko bolj se razširja znanost našega jezika.

Ozir po svetu.

Čertice iz življenja Omer-pašata, višjega vojskovodja turškega.

Velikrat imenovani Omer-paša, sedanji višji zapovednik turške armade, se po imenu svoje rodovine imenuje Mihael Latas; rodil se je 27. novembra leta 1806 v Ogulinu v vojni granici. Njegov oče je bil dnarstveni stražnik v Gračacu, kjer je mladi Mihael v šolo hodil. Poznej postane oče nadlajtnaat v Ogulinu, in tudi tam je Mihael, pozneje pa v Otočacu šolo obiskoval. Posebno lepo je pisal in risal. V Gospiču postane kadet in kakor kadet je podpiral stotnika Knežiča pri stavbi ceste čez Velebit; po tem pride v Zader. Njegov oče v igri nesrečen zgubí 100 goldinarjev deržavnega denarja in zato tudi službo. Zdaj je mogel Mihael s svojim prislužkom starše in sestro preživiti.

Zmiraj v mislih na zboljšanje svojega stanja beží leta 1828 iz Zadra v Bosnio*), in sicer v Banjaluko. Leta 1829 se podá odtod v Vidin, kjer ga vezír Husein-paša gostoljubno sprejme. Pet let tukej ostane in učí vezirove otroke laški jezik, sam pa se naučí arabsko in turško govoriti. Leta 1834 gré v Carigrad, ter postane pisar pri ministerstvu vojske. Leta 1838 je zrisal Latas načertje Carigrada in ga posvetil nadveziru, ki ga zato za polkovnika (obersta) izvoli. Sledeče leto maršira z armado v Sirijo nad pašata Ibrahima, ter postane general-major; poslavljen je bil verh tega še s častnim redom. Potem se podá nad Druze in jih zmaga; zato dobí od sultana sabljo okovano z brilanti. Leta 1845 premaga Arnaute. To junaštvo zbudí nevošljivost v sercu seraskiera Rused-pašata. Zatoži ga pri sultanu, da je kervoločno s Turki ravnal. Sultan ne verjame tega in pošlje Latasu častno sabljo z brilanti. Ker pa se je nadjal, da bo za junaštvo svojo za mušira izvoljen in se mu po njegovi nadi ni steklo, prosi sultana, da naj ga pustí iz službe. To se zgodí. Zdej je živel 8 mescov pokojno v Carigradu. Ko se pa Kurdi spuntajo, ga sultan zopet pokliče in nad Kurde pošlje. Te podverže v enem mescu sultanu, kteri mu zopet milost skaže. Storí ga mušira in podelí mu Nišanov red. Ko so Rusi leta 1848 v Moldavo in Vlahijo marširali, je bil tudi Omer-paša z armado v Bukarest poslan. Tam se je tako obnašal, da je bila rusovska vlada ž njim zadovoljna. Car mu je podelil red sv. Ane perve verste, sultan pa zlati Nišanov red.

Omer-paša govorí ilirsko, turško, arabsko, nemško, taliansko in francosko. Pisarne opravke sam oskerbuje, dopoldne dela v pisavnici, popoldne gré na lov. Ženo je imel turkinjo, potem grekinjo. V Bukarestu se je oženil z Nemko Simonič-evo iz Erdeljskega. Tudi sestranca ima pri sebi, ki se sedaj Tefik-beg kliče, in za višjega oficirja pri turški armadi služi.

Triest. Z.

Kratkočasnice.

— V neki majhni deržavi so nabirali novince za soldate. Neki šivarski udovi so vzeli edinega sina. Mati gré h knezu in prosi, naj bi ji izpustil njenega sina.

[1]) Ankershofen V. 568.
[2]) Apian CXLIII.
[3]) Ankershofen V. 624.
[4]) Dozdeva se nam, da so stari Slovenci besedo bèrdo tudi rabili v pomenu „Vorsprung“, kakor se je rabilo sanskritsko parvan, ker so lastna imena vasí in drugih krajev Nemci prestavili v Eck; primeri: Bèrdo, nemški Eck ob Podpetsch na Kranskem.

Pis.

*) Vzrok bega na Turško se drugač pripoveduje.

Knez jo je pregovarjal, da ne more, in ker vse nič ne pomaga, ji reče: „ljuba žena, jez vam ne morem pomagati; moji sinovi morajo tudi služiti“. „To je tudi prav“ — odgovorí vdova, Vaši sinovi se niso nič učili; moj sin se je pa kaj učil, je šivár in mora prerediti svojo ubogo mater“. Knez se na vès glas smejati začnè in ukaže, da naj se vdovi spolne prošnja.

— En jud je šel po deželi kupčevat. Žena njegova mu reče: „Baruh, časi so nevarni, vzemi sabljo sabo, da se braniš, ako te kdo napade. „Sara, tega pa že ne“, ji odgovorí Baruh. „Zakaj ne?“ ga vpraša žena. „Bodi pametna!“ ji rêče, če me kak ropar napade, mi vzame še sabljo, in me oklesti ž njo še poverh. Škoda je po tem še veči“.

— En mestnik je bil zlo zadolžen. Neki dan ga sreča sosed in ga spet terja za dolg. On pa ga pisano pogleda in zavpije nad njim: „Pusti me enkrat pri miru! Kaj misliš, da sim samo tebi dolžán?“

— Neki kmet se ni mogel prečuditi, ko je tista dva dohtarja, ki sta se malo popred o njegovi pravdi v kancelíi tako serdito pričkala, po dokončani pravdi na mostovžu pred kanclijo kot naj veči prijatla se sprehajati vidil. „Prijatel“ — mu reče kanclijsk služabnik — „to ni nič čudnega. Pravdarski dohtarji so kakor škarje, ktere same sebi nič žalega ne storé; one režejo le to, kar med nje pride“.

— „Serčno me veselí“ — pozdravlja nek jud svojega prijatla, ki je bil strašen vohernik — „te viditi zdravega“. „Mene pa ne“ — mu odgovorí skopúh — „zdravje je draga stvar; zdrav človek polovíco več sné, in živež je dandanašnji drag“.

— Nekdo je oponašal svojemu znancu velike ušesa. „Nočem ravno reči“ — mu ti odgovorí — da niso moje ušesa za človeka prevelike; al tudi vi mi ne bote tajili: da so vaše za osla premajhne“.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Kopra u Istrii 10. okt. En odsek financialne straže u Rabcu (Albona) na iztočnem brežji Istrie, obstoječ iz štirih mož, se je bil podal u vgodnem vremenu 18. dan septembra u navadno službo na morje (u Kvarneru — to je, požrelcu mesa, če je res, da Quarnaro, kakor terdijo nekteri, se ima izvoditi iz latinskih besed: „carnem voro“). Čez dva dní je imel nazaj priti. Al 21. dan rečenega mesca so našli ladjo neoškodovano blizo brežja proti južni Istrii, polno vode in brez opomenjenih stražnikov, od kterih še tudi dosihmal sledú ni. Vse preiskovanje je bilo dozdaj zastonj! Verjetno je. da jih je bilo silovito nevreme napalo, kterega si niso upali premagati, čeravno je vodnik ladja bil zveden in vèrli mornar Ostrogovič — Kèrčn. Nesrečniki so berž ko ne planili u morske valove, nadjajoči se, da se bodo s plavanjem srečno izbavili (rešili). Al u borbi z valovi oslabljeni so u njih našli strašno smert!

Iz Celovca. Družtvo sv. Mohora je naznanilo, da je knjigi „Stari Urban“ in „zgodovino st. zakona s podobami“ že razposlalo. Družbeniki jih dobé pri dotičnih bukvarjih, kteri omenjeni knjigi tudi na prodaj imajo, „Urbana“ po 30 kr., „zgodovino“ pa po 1 fl.

Iz Ljubljane. Iz poslednjih sej Ljubljanskega mestnega odbora omenimo nekterih važniših rečí. Mestni stroški in dohodki za prihodnje leto so bili vsled občinske postave prevdarjani; iz tega prevdarka so dohodki mesta za leto 1854 prerajtani na 63.064, stroški pa na 63.021 fl.; po tem takem bo konec leta, brez nove naklade mestnikom, kakor se to v druzih mestih godí, še 43 fl. gotovíne v mestni kasi ostalo. — V poslednji seji je mestni odbor sklenil podobo slavnega maršala Radecki-ga od gosp. Vithalma kupiti in jo postaviti na kak posebno očiten kraj v mestu. Ta podoba, v fabriki kneza Salma v Blansku iz brona vlita, je bila v Londonški razstavi z veliko pohvalo ogledovana in bo kinčala vprihodnje naše mesto. Od več stranî se je namreč magistratu želja razodevala: naj mesto od gosp. Vithalma prevzame ti krasni spominek, ker si smé svest biti, da vsak prebivavec Ljubljane bo rad po svoji moči podaril donesek, da se kupi spominek preslavnega moža, ki je tudi mestnjan Ljubljanski. Veljá podoba 840 fl., podnožje pa s stroški postave je prerajtano na 490 fl. Po nasvetu gosp. Ambroža bo za to izvoljeni odbor preskerbel nabéro doneskov in vse, kar bo scer treba. Kam pa se bo spominek postavil, še ni določeno. V sredi drevoreda „Sternallee“ bi bil gotovo na naj očitnišim in lepšem kraji.

Novičar iz mnogih krajev.

V pondeljk se je presvitli cesar podal v Munakovo na Parskem, kjer bo nek 8 dní ostal, — Po naj višjem cesarskem sklepu so cerkvene razmere gerških duhovnov v Dalmacii v red djane in je določeno, da se plača (congrua) fajmoštrov ima od 250 fl. na 300 fl., kaplanov od 150 fl. na 200 fl. povišati; v Zadru je naprava škofjega konsistorja za nezjedinjene Gerke določena. — Vsak dan se v našem cesarstvu več pisem piše; mesca augusta je bilo letos 3 milione in 690.800 pisem na pošto danih, lani tisti mesec le 3 milione in 226.500. — „Teržaški časnik“ naznanja, da je iz Vlahije 300.000 vaganov žita na poti, ktero je večidel za beneško deželo namenjeno. — Spet je šlo 1200 prešičov iz Ogerskega v Hamburg. — V Ivandi v Banatu so našli zdravilno vodo, ktera žuga vse dosihmal znane grenjke vode prekositi; tako bogata je žeplenokislega solíka (natrona), žeplenokislega pepélika (kalia) in apna. — Spet je ena cela laška družina strašno smert storila po strupenih gobah, ki jih je gospodar sam nabiral. — Iz Kaire se piše, da so se novi misionarji pod vodstvom dr. Knobleherja 5. dan t. m. v Kartum podali. — Turk je Rusu napovedal vojsko, ako ne zapustí berž obsedenih turških knežij. Dunajska vradna časnika naznanita sledeče telegrafno naznanilo iz Carigrada od 5. oktobra: „Turški jadernik (kurir) prinese sultanov razglas in pismo, ktero je Omerpaša imel poslati knezu Gorčakovu (vojskovodju rusovskemu), da naj zapustí z rusovsko armado turške dežele; ako se v 15 dnéh po sprejemi tega pisma ne prične izpraznovanje teh dežel, bo vojska; černo morje bo kupčijskim barkam odperto ostalo, samo rusovskim ne; rusovski vradniki in poročniki morajo Turško zapustiti; turske vojne barke se bojo vstavile v Balčiku; divan kliče angleško in francosko vlado na pomoč“. Gori napovedani čas bo iztekel 24. dan tega mesca.

Popravek. V „novičarji iz mnog. kr.“ poslednjega lista namest pravíce kakošno mejile, beri: „pravíce mejile kakošno itd.“

☞ Vsim prijatlom petja se vesela novíca naznanja, da je ti teden v Egerjevi kamnotiskarnici na svitlo prišel:

Venec čveteroglasnih slovenskih pesem.

Zložil in izdal Gr. Rihar.

Ti venec obseže 17 sprelepih čveterospevov, ki se pri tukajšnem bukvovezu g. Kremžarju, ali pa pri g. Riharju samem za 48 krajcarjev prihodnjo sredo dobivajo. Veliko bi se lahko o njih govorilo in pisalo, ali dovolj je, da so od dobro znanega mojstra, kterega že poprejšnje njegove dela slehernemu in vsim več ko zadosti priporočajo.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*